

Sygn. akt III UK 118/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania A. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z udziałem zainteresowanego A. M.

o przeniesienie na członków zarządu odpowiedzialności spółki za składki na ubezpieczenie społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 lutego 2015 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 maja 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w S. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 1 lutego 2011 r. i

stwierdził, że A. D. - jako wspólnik P. spółki jawnej z siedzibą w S. - nie odpowiada solidarnie ze spółką oraz A. M. całym swoim majątkiem za zaległości z tytułu nieopłaconych przez spółkę i pozostałego wspólnika kosztów egzekucyjnych wynikających z działalności spółki za okres od marca 2006 r. do listopada 2007 r.

W sprawie ustalono, że tytułami wykonawczymi wystawionymi w dniu 29 lipca 2008 r. Dyrektor Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S., działając w charakterze organu egzekucyjnego, wszczął egzekucję administracyjną przeciwko P. spółce jawnej w likwidacji A. D. i A. M., przez zajęcie rachunku bankowego. Zawiadomienie o zajęciu prawa majątkowego stanowiącego wierzytelność z rachunku bankowego dłużnika zajętej wierzytelności wystosowane zostało do Banku [...] S.A. Centrali Usług Oddział w W. Odpowiedzialność wspólników spółki za jej zaległości składkowe została przesądzona decyzją organu rentowego z dnia 8 lipca 2009 r. W dniu 30 października 2009 r. między płatnikiem a organem rentowym został zawarty układ ratalny, a postępowanie egzekucyjne zostało zawieszona. Należności objęte układem ratalnym zostały całkowicie spłacone. Na koncie spółki pozostała niedopłata z tytułu kosztów egzekucyjnych na kwotę 16.929,74 zł. Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych P. spółka jawna A. D. i A. M. z siedzibą w S. w okresie od 6 lutego 1995 r. do 5 listopada 2009 r. współpracowało z Bankiem S.A. z siedzibą we W., posiadając rachunek bankowy w 3 Oddziale tego Banku w S.

W oparciu o tak poczynione ustalenia i powołując się na treść art. 115 i art. 107 § 2 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.) w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm., dalej jako ustawa systemowa) oraz art. 64 § 9 i 10 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1619 ze zm.), Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że w sprawie wyjaśnienia wymagała kwestia, czy istniały dostateczne podstawy prawne do przeniesienia na odwołującego się odpowiedzialności za zaległości z tytułu kosztów egzekucyjnych nieopłaconych przez spółkę. W ocenie Sądu pierwszej instancji, obowiązek uiszczenia kosztów egzekucyjnych przez płatnika w ogóle nie powstał. W świetle bowiem art. 80 § 1 ustawy o postępowaniu

egzekucyjnym w administracji, dla skutecznego zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego nie wystarczy przesłanie zawiadomienia o zajęciu do centrali banku, lecz musi ono zostać skierowane do stosownego jego oddziału, ponieważ - gdy zawiadomienie otrzyma niewłaściwy oddział - zajęcie nie będzie mogło zostać zrealizowane, a samo zawiadomienie powinno zostać zwrócone przez adresata organowi egzekucyjnemu z informacją, że oddział ten nie prowadzi dla wskazanego zobowiązanego rachunku bankowego. Z uwagi na zakres związania tajemnicą bankową, bank z własnej inicjatywy nie może wskazać oddziału prowadzącego rachunek zobowiązanego. Tymczasem - jak wynika z treści sporządzonych przez organ egzekucyjny zawiadomień „o zajęciu prawa majątkowego stanowiącego wierzytelność z rachunku bankowego u dłużnika zajętej wierzytelności będącego bankiem” - zawiadomienia te we wszystkich przypadkach zostały wystosowane do Centrali Banku S.A. w W., a nie do właściwego 3 Oddziału tego Banku w S., gdzie płatnik posiadał rachunek bankowy. Doręczenie przez organ egzekucyjny zawiadomienia o zajęciu jedynie centrali banku nie czyni zadość obowiązkowi organu egzekucyjnego, o którym stanowi art. 80 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Skoro w postępowaniu egzekucyjnym nie doszło do prawidłowego doręczenia bankowi zawiadomienia o zajęciu, co jest podstawowym warunkiem prawidłowości i skuteczności zajęcia rachunku bankowego oraz powstania obowiązku uiszczenia opłat za dokonane czynności egzekucyjne, to po stronie płatnika nie powstał obowiązek uiszczenia kosztów egzekucyjnych w kwocie 16.929,74 zł.

Wyrokiem z dnia 8 maja 2013 r. Sąd Apelacyjny, w uwzględnieniu apelacji organu rentowego, zmienił powyższy wyrok i oddalił odwołanie.

Sąd drugiej instancji, po uzupełnieniu postępowania dowodowego, ustalił, że - zgodnie z regulaminem organizacyjnym - Departament Usług Centralnych Banku [...] S.A. z siedzibą w W. stanowi wydzieloną - w ramach struktur organizacyjnych Banku - komórkę, która obsługuje zajęcia egzekucyjne z rachunków bankowych w imieniu wszystkich oddziałów [...] S.A. W ocenie Sądu odwoławczego, jednostka ta była zatem upoważniona do przyjęcia spornych zajęć egzekucyjnych. Zdaniem tego Sądu, skierowanie zajęcia do oddziału, w którym jest prowadzony rachunek bankowy dłużnika nie zawsze będzie prawidłowe, gdyż w sytuacji, gdy centrala lub

inna wyodrębniona komórka organizacyjna banku jest wyłącznie upoważniona do obsługi zajęć egzekucyjnych wszystkich rachunków w banku, to ta jednostka będzie tą właściwą, a nie pozbawiony tej kompetencji oddział. W tym ostatnim przypadku oddział odmawia przyjęcia zajęcia do realizacji, co powoduje, że zawiadomienie o zajęciu jest bezskuteczne. W rozumieniu art. 80 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, oddziałem właściwym jest ten oddział, który został wyposażony do określonej czynności bankowej zgodnie z wewnętrznymi przepisami banku (w tym przypadku - do realizacji zajęć egzekucyjnych). Oznacza to, że nie zawsze właściwym jest oddział, w którym jest prowadzony rachunek dłużnika. W przeciwnym razie, zajęcia dokonywane w oddziałach, które nie są wyposażone w kompetencje do ich przyjmowania byłyby nieskuteczne, gdyż nie dochodziłoby w nich do realizacji zajęć. Skoro Departament Usług Centralnych Banku [...] S.A. w W. był jednostką właściwą do centralnej obsługi zajęć, a nie oddział Banku w S., w którym był prowadzony rachunek dłużnej spółki, to organ egzekucyjny prawidłowo przesłał zawiadomienie o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego do tego Departamentu. Do zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego doszło z chwilą doręczenia Bankowi zawiadomienia o zajęciu. Skoro zajęcie było prawidłowe, a dłużna spółka została zawiadomiona o zajęciu, to tym samym A. D. powinien uiścić koszty egzekucyjne, które są egzekwowane w oparciu o tytuł wykonawczy wystawiony na dochodzoną należność główną i związane z nią odsetki.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku A. D. zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 80 § 1 o postępowaniu egzekucyjnym w administracji wskutek przyjęcia, że przesłanie zawiadomienia o zajęciu wierzytelności pieniężnej zobowiązanego z rachunku bankowego do centrali zajmującej się, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami banku, realizacją zajęć egzekucyjnych w banku posiadającym oddziały jest prawidłowe i powoduje skuteczne zajęcie rachunku bankowego zobowiązanego. Skarżący wskazał również - „z daleko idącej ostrożności procesowej” - że przy przyjęciu, iż art. 80 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji jest przepisem postępowania w rozumieniu art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., to jego naruszenie nastąpiło w sposób mający istotny wpływ na wynik sprawy.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy „przez zmianę zaskarżonej decyzji”, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest nieusprawiedliwiona.

Zgodnie z art. 398³ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną można oprzeć na dwóch podstawach: naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2). W myśl art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., skarga kasacyjna powinna zawierać przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie. Ponieważ Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach przytoczonych podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), przeto skarżącego obciąża obowiązek właściwego ich powołania. Skarżący nie może więc zarzucać naruszenia tego samego przepisu prawa w ramach alternatywnie powołanych podstaw kasacyjnych, przerzucając na Sąd Najwyższy ciężar wyboru jednej z nich. O ile bowiem w wypadku podstawy wymienionej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. konieczne jest oznaczenie przez skarżącego przepisu prawa materialnego i postaci jego naruszenia (czy został przez sąd błędnie wyłożony lub niewłaściwie zastosowany, z wyjaśnieniem, jak powinien być rozumiany i stosowany), to w wypadku podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. nieodzowne jest wskazanie konkretnych przepisów postępowania, które miały ulec naruszeniu przez sąd drugiej instancji i istotnego wpływu, jaki mogło to wywrzeć na wynik sprawy. Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie jest możliwe naruszenie prawa materialnego jednocześnie przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, ponieważ są to dwie różne postaci naruszenia i każda z nich wymaga odrębnego wykazania. Naruszenie prawa materialnego będące następstwem błędnej wykładni polega bowiem na mylnym rozumieniu treści zastosowanego przepisu, natomiast naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie oznacza błąd w subsumcji, a więc błąd w podciąganiu konkretnego stanu faktycznego pod abstrakcyjny stan faktyczny zawarty w normie

prawnej (por. np. wyroki z dnia 7 lutego 2002 r., II UKN 3/01, LEX nr 560559; z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 138/10, LEX nr 621347 oraz z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 91/12, LEX nr 1275009 i powołane w nich orzeczenia). Nie może być zatem uznane za prawidłowe i skuteczne powołanie przez skarżącego podstaw skargi kasacyjnej, w ramach których raz zarzuca on obrazę art. 80 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji jednocześnie przez jego błędną wykładnię (mylne rozumienie jego treści) i niewłaściwe zastosowanie (niewłaściwą subsumcję), a raz - „z daleko idącej ostrożności procesowej” - uznaje go za przepis postępowania, którego naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Istotniejsze jest jednak to, że art. 80 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, określający sposób zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego przez organ egzekucji administracyjnej, nie jest ani przepisem postępowania, o którym stanowi art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., ani przepisem prawa materialnego w rozumieniu art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. i z tej przyczyny nie może stanowić podstawy skargi kasacyjnej (por. również w tym zakresie uzasadnienia: uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/10, OSNP 2011 nr 17-18, poz. 233, postanowienia tego Sądu z dnia 15 września 2011 r., II UZP 8/11, OSNP 2012 nr 19-20, poz. 252 oraz wyroków z dnia 14 lutego 2008 r., I UK 206/07, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 125, z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 164/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 261 oraz z dnia 8 stycznia 2014 r., II UK 242/13, LEX nr 1415119 i powołane w nich orzeczenia).

Uszło uwadze skarżącego, że od momentu wniesienia do sądu odwołania od decyzji organu rentowego, rozpoznawana sprawa staje się sprawą cywilną, podlegającą rozstrzygnięciu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw. Skoro sąd orzekający w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych może stosować jedynie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, to w sferze zarzutów proceduralnych skarga kasacyjna musi się opierać na podstawie naruszenia przepisów postępowania cywilnego (art. 398³ § 1 pkt 2 w związku z art. 1 k.p.c.), do których niewątpliwie nie należą przepisy regulujące tryb postępowania mającego za przedmiot egzekucję administracyjną, gdyż nie dotyczą one sposobu procedowania przez sąd w postępowaniu cywilnym. Skarżący pomija także, że przepisem prawa

materialnego w rozumieniu art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. jest przepis stanowiący podstawę orzekania przez sąd w postępowaniu cywilnym o prawach i obowiązkach stron stosunku prawnego (tu: ubezpieczenia społecznego). W sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd orzeka o istocie przedmiotu odwołania, jaką stanowi istnienie (nieistnienie) wynikającego z przepisów prawa materialnego określonego prawa lub zobowiązania stwierdzonego lub ukształtowanego decyzją organu rentowego. Na gruncie sprawy, w której wniesiona została niniejsza skarga kasacyjna, oznacza to, że jej istotą była prawidłowość przeniesienia na skarżącego decyzją organu rentowego z dnia 1 lutego 2011 r. odpowiedzialności z tytułu nieopłaconych przez spółkę kosztów egzekucyjnych. Podstawy materialnoprawnej odpowiedzialności wspólnika spółki jawnej za zaległości spółki nie stanowią przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Sąd pierwszej instancji jako podstawę tej odpowiedzialności wskazał art. 107 § 2 pkt 4 i art. 115 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i 32 ustawy systemowej i ta kwalifikacja prawna nie została przez Sąd odwoławczy zakwestionowana. Skarżący nie wskazał w kasacyjnej podstawie naruszenia prawa materialnego przepisów, z których wypływało jego materialnoprawne żądanie stwierdzenia nieistnienia zobowiązania powstałego wskutek wydania przez organ rentowy wadliwej - w jego ocenie - decyzji, poprzestając na postawieniu zarzutu wadliwego prowadzenia przez organ rentowy administracyjnego postępowania egzekucyjnego, które co prawda podlega uwzględnieniu przy ocenie zasadności zgłoszonego przez skarżącego żądania, ale nie stanowi jego materialnoprawnej podstawy.

Z powyższy względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.